

Hoe signeerde Vincent zijn schilderijen?

In de Nieuwsbrief van dec/jan 2013/4 stond mijn verslag van een werkbezoek van de Stuurgroep Gidsen op 21 november 2013: 'Nuenense gidsen gaan op zoek naar Vincent in Amsterdam'. Daarin schreef ik ook over de signeringen van Vincent van Gogh. Naar aanleiding daarvan wilden enkelen toch meer het naadje van de kous weten. Zo werd vaak de vraag gesteld "Waarom signeerde Vincent soms wèl en soms niet zijn werken?" In dit artikel bespreek ik de antwoorden.

Ik schreef toen dat ook de Amsterdamse Van Gogh-onderzoeker Teio Meedendorp zijn licht had laten schijnen op de handtekeningen-vraag. Volgens hem moet je dit waarmerk zien als Vincents eigen kwaliteitskeurmerk. Uit de Nuenense periode stammen de eerste twee gesigioneerde schilderijen: 'De Oude Toren' (met spits, te zien in het Kröller Müller Museum [JH 459; F 34]) en de derde versie van 'De Aardappeleters' (te zien in het Van Goghmuseum Amsterdam [JH 764; F82]). Omdat die handtekening het best zichtbaar is op de Oude Toren hierbij een plaatje:

Loop eens naar de eerste etage van het Vincentre en kijk naar de afbeelding van de Oude Toren links bij het weefgetouw in de hoek. Daar links onder is deze signering goed te zien.

Op het schilderij De Aardappeleters staat de handtekening, nauwelijks leesbaar, in de rugleuning van de stoel van de meest linker figuur, d.i. Francis (Cis) van Rooij. De laatste werken die zo Vincents eigen goedkeuring kregen, werden in Saint-Rémy vervaardigd. Als hij niet tevreden was, kon Vincent zijn doek zelfs overschilderen. Dat konden we vorig jaar zien tijdens onze Brabantse vrijwilligers-excursie naar het Kröller Müller. Daar hing het schilderij 'Stilleven met akkerbloemen en rozen' (uit Parijse periode) waaronder - gekanteld - via een speciale techniek van een instituut in Hamburg twee worstelaars of torso's te voorschijn kwamen (uit zijn Antwerpse periode). Als je zijn signatuur "Vincent" op een schilderij ziet, dan weet je dus dat hij er ook ècht heel trots op was!

Ik vroeg nog wat meer details na bij onze Amsterdamse Van Gogh-expert.

Jan U.: **Soms signeert hij met 'Van Gogh'?**

Teio M.: *Nimmer 'Van Gogh', altijd 'Vincent', op twee voorbeelden van alleen een 'V' (in Parijse periode) na.*

Jan U.: **Er wordt beweerd dat hij dat in het begin deed, maar dacht, deze naam is in het buitenland moeilijk uit te spreken, daarom ga ik maar verder met Vincent, klopt dat?**

Teio M.: *Dat klopt, hij zei hier zelf iets over in brief 589 uit Arles, maar die opmerking mag met terugwerkende kracht worden gelezen, Van Gogh heeft altijd een internationale markt voor zijn werk in gedachten gehad; hij signeerde al wel veel vroeger zijn tekeningen. Uit Etten kennen we daar de eerste voorbeelden van, en dat gaat door in Den Haag. Uit Nuenen zijn er figuurstudies met Franse opschriften. Twee schilderijtjes uit zijn Haagse tijd zijn gesigneerd, maar het is niet geheel duidelijk en ook niet onderzocht of deze er door Vincent zelf op werden gezet.*

Jan U.: **Waarom zijn de 80 werken van Auvers sur Oise niet meer gesigneerd?**

Teio M.: *Dat is deels een beetje gissen, maar het is duidelijk dat Van Gogh, toen hij in Auvers kwam, zich mislukt voelde. Hij is nooit scheutig geweest met signeren, en vanaf de zomer van 1888 in Arles wordt het al steeds minder. Een geschonken werk wordt soms gesigneerd, bijvoorbeeld het zelfportret voor Laval, het portret van Rey voor Rey, enkele Berceuses en zonnebloemen. Maar zijn begintijd in Saint-Rémy (mei 1889) kent juist weer een ervaring in signeren – 6 werken –. En dan houdt het op, m.u.v. geschenken, zoals Pietà [JH 1776; F 757] aan Wil en Portret van Adeline Ravoux [JH 2035; F 768] aan Adeline Ravoux, het enige gesigneerde werk uit Auvers.*

Tot slot, onze collega en Van Gogh-kenner Ton de Brouwer wees mij er nog op dat Vincent ook wel eens met 'Atelier Vincent' ondertekende. En ook dat hij reeds in Den Haag met 'Vincent' ondertekende. Toen was de moeilijke uitspraak van zijn achternaam in Frankrijk nog helemaal niet aan de orde... Maar, zoals boven al gezegd, of Van Gogh zèlf heeft gesigneerd is nog maar de vraag!

Jan Ulijn, Vincentre-gids